

LATVIJAS REPUBLIKAS TIESĪBSARGS

Baznīcas iela 25, Rīga, LV-1010; Tālr.: 67686768; Fakss: 67244074; E-pasts: tiesibsargs@tiesibsargs.lv

ATZINUMS pārbaudes lietā Nr. 2014-11-26A

Rīgā

2014.gada 18. jūlijā Nr. 6-6/84

Pēc pievienotā saraksta

[1] Latvijas Republikas Tiesībsarga birojā 2014.gadā vērsušās četras personas, norādot uz cilvēktiesību pārkāpumiem Ministru kabineta 2009.gada 24.novembra noteikumos Nr.1341 „Kārtība, kādā piešķir un anulē atļauju piedalīties ceļu satiksmē ar ārvalstīs pastāvīgi reģistrētu vieglo automobili” (turpmāk – MK Noteikumi Nr.1341).

[1.1] Latvijas Republikas Tiesībsarga birojā 2014.gada 17.janvārī tika saņemts V.N. iesniegums par noteikumu projektu „Grozījumi Ministru kabineta 2009.gada 24.novembra noteikumos Nr.1341 „Kārtība, kādā piešķir un anulē atļauju piedalīties ceļu satiksmē ar ārvalstīs pastāvīgi reģistrētu vieglo automobili” (turpmāk – MK Noteikumu projekts).

V.N. norādīja uz MK Noteikumu projektā iekļauto nosacījumu par iespēju piedalīties ceļu satiksmē ar ārvalstīs reģistrētu transportlīdzekli ne ilgāk kā 92 dienas viena gada laikā.

Ministru kabineta 2014.gada 14.janvāra noteikumi Nr.23 „Grozījumi Ministru kabineta 2009.gada 24.novembra noteikumos Nr.1341 „Kārtība, kādā piešķir un anulē atļauju piedalīties ceļu satiksmē ar ārvalstīs pastāvīgi reģistrētu vieglo automobili”” (turpmāk – MK Noteikumu Nr.1341 Grozījumi) stājušies spēkā 2014.gada 24.janvārī. MK Noteikumu Nr.1341 3.punktā noteikts:

„Atļauja nav nepieciešama Ceļu satiksmes likuma 9.panta piektās daļas 1. un 2.punktā minētajā gadījumā. Ceļu satiksmes likuma 9. panta piektās daļas 1. punktā minētajā gadījumā tiesības piedalīties ceļu satiksmē ir ne ilgāk kā 92 dienas gada laikā. Laikposmu, kad iznomātais (izīrētais) vieglais transportlīdzeklis tiks izmantots ceļu satiksmē Latvijā, persona norāda transportlīdzekļu un to vadītāju valsts reģistrā šo noteikumu 6. punktā minētajā kārtībā”.

Savukārt MK Noteikumu Nr.1341 4.¹ punktā noteikts:

„Šo noteikumu 4. punktā minētā atļauja dod tiesības piedalīties ceļu satiksmē ne ilgāk kā 92 dienas gada laikā. Persona, kurai piešķirta atļauja, laikposmu, kad vieglais transportlīdzeklis tiks izmantots ceļu satiksmē Latvijā, norāda transportlīdzekļu un to vadītāju valsts reģistrā šo noteikumu 6. punktā minētajā kārtībā.”

Ar MK Noteikumu Nr.1341 Grozījumiem MK Noteikumu Nr.1341 3.punkts papildināts ar otro teikumu, kā arī minētie noteikumi papildināti ar 4.¹ punktu.

V.N. norāda, ka MK Noteikumu Nr.1341 3.punkta otrajā teikumā un 4.¹ punktā noteiktais attiecībā uz tiesībām piedalīties ceļu satiksmē ar ārvalstīs reģistrētu transportlīdzekli ne ilgāk kā 92 dienas gadā ierobežo viņa tiesības strādāt ārvalstī reģistrētā uzņēmumā, kas komercdarbību veic Eiropas Savienības dalībvalstīs, no kurām viena ir Latvijas Republika. Iesniedzējs sniedz viedokli, ka ierobežojums neatbilst Satversmes 91.pantā noteiktajam vienlīdzības principam, kā arī ierobežo personas tiesības uz darbu (Satversmes 106.pants).

[1.2] 2014.gada 17.februārī Tiesībsarga biroja e-pastā tika saņemta elektroniska vēstule, kurā ievietota atsauce uz masu saziņas līdzekļos ievietoto rakstu par MK Noteikumu Nr.1341 noteikto ierobežojumu piedalīties ceļu satiksmē ar ārvalstī reģistrētu transportlīdzekli ilgāk kā 92 dienas gadā.¹ Tāpat e-pastā norādīts uz Eiropas Komisijas mājas lapā atrodamo informāciju par transportlīdzekļu izmantošanu Eiropas Savienībā, sagatavotajiem priekšlikumiem regulējuma harmonizēšanai jautājumos par transportlīdzekļu reģistrāciju².

[1.3] 2014.gada 25.martā saņemts K.C. 2014.gada 24.marta iesniegums. K.C. norāda, ka ir Latvijas pilsonis, kurš veic saimniecisko darbību Latvijā un Lietuvā, vairākos uzņēmumos. Persona strādā Lietuvā reģistrētā uzņēmumā, kas komercdarbību veic Baltijas valstīs. Lietuvā pavadā ievērojamu laiku, pildot darba pienākumus izmanto transportlīdzekli, kas reģistrēts ārvalstīs - Lietuvā. Personai nepieciešams pārvietoties, pildīt darba pienākumus arī Latvijā un Igaunijā. MK Noteikumi Nr.1341 aizskar K.C. tiesības brīvi pārvietoties un uzturēties valstī, kurā tā deklarējusi savu dzīvesvietu (Latvija), kur uzturas personas ģimene. K.C. informē, ka ar reģistrēšanos personai tiek uzlikti nesamērīgi un grūti izpildāmi pienākumi, lai saņemtu atļauju piedalīties ceļu satiksmē, sekot līdz dienu skaitam, lai nerastos situācija, ka šāda atļauja personai tiek liegta. MK Noteikumi Nr.1341 faktiski nosaka ierobežotu laiku, kurā persona var iebruukt Latvijā. K.C. norāda uz MK Noteikumu Nr.1341 3.punkta otrajā teikumā, 4.¹ punktā noteiktā laika (92 dienas gadā) neatbilstību Satversmes 97., 98., 106.pantā noteiktajam.

[1.4] 2014.gada 26.maijā saņemts A.K. 2014.gada 26.maija iesniegums (reģistrēts ar Nr.817). A.K. norāda, ka ir darba ņēmējs uzņēmumā Vācijā, ir uzņēmuma tirdzniecības pārstāvis Baltijas valstīs. Lai veiktu uzticētos darba pienākumus, A.K. izmanto uzņēmuma transportlīdzekli, kas ir reģistrēts Vācijā. Saskaņā ar MK Noteikumiem Nr.1341, persona pēc 92 dienām būs ierobežota veikt Latvijā savus darba pienākumus. A.K. norāda, ka situācijā, kur persona būtu Lietuvas vai Igaunijas pilsonis, personai šāda ierobežojuma nebūtu. Uzņēmumam, kurā A.K. strādā, nav filiāle vai meitas uzņēmums Latvijā, automašīnu nav iespējams reģistrēt Latvijā uz juridiskās personas vārda. Persona, MK noteikumos Nr.1341 noteiktā ierobežojuma dēļ A.K. sagaida, ka tiks zaudēts darbs Vācijas uzņēmumā.

[2] Augstāk minētajos iesniegumos norādītās problemātikas izpētei Tiesībsarga birojā tika ierosināta pārbaudes lieta Nr.2014-11-26A.

2014.gada 11.februārī tiesībsargs ar vēstuli Nr.6-8/66 vērsās Latvijas Republikas Satiksmes ministrijā. 2014.gada 16.aprīlī tika saņemta Latvijas Republikas

¹ Pieejams tiešsaistē: http://www.tvnet.lv/auto/satiksmes/496968-jaunie_auto_noteikumi_sadardzinas_un_apgrutinas_daudzu_tukstosu_soferu_dzivi

² Pieejams tiešsaistē: <http://ec.europa.eu/enterprise/policies/single-market-goods/motor-vehicle-registration/>

Satiksmes ministrijas 14.aprīļa vēstule Nr.04-01/1630 (turpmāk – Satiksmes ministrijas Vēstule).

Satiksmes ministrijas Vēstulē norādīts uz sekojošo:

[2.1] Ceļu satiksmes likumā paredzēto atļauju izsniegšanas kārtību nosaka MK Noteikumi Nr.1341. Atļauju izsniegšanas kārtība ir ļoti vienkārša, elektroniski nododot datus, un termiņi gari, tādējādi dodot iespēju ilglaicīgi piedalīties ceļu satiksmē ar ārvalstīs reģistrētu vieglo automobili.

Pamatā atļauju saņēmēji transportlīdzekļus reģistrē Lietuvā (piešķirtas 2802 atļaujas), Lielbritānijā (2177), Norvēģijā (1332) un Igaunijā (1101). Minētās atļaujas ir izsniegtas uz termiņu, kas ir garāks par 14 dienām, bet kopumā atļauju skaits ir lielāks par 10000, kas apliecina faktu, ka lielai daļai personu atļauja ir nepieciešama uz laiku līdz 14 dienām, ko var noformēt ne vairāk kā divas reizes gadā.

Esošā situācija praksē liecina, ka ceļu satiksmē regulāri piedalās ievērojams skaits vieglo transportlīdzekļu, kas reģistrēti ārpus Latvijas. Šāda transportlīdzekļa izmantošana, ja vadītājs ir Latvijas rezidents, rada nevienlīdzīgu attieksmi pret tiem transportlīdzekļu īpašniekiem (vadītājiem), kas brauc ar Latvijā reģistrētiem transportlīdzekļiem, jo tiem nav jāveic valsts tehniskā apskate Latvijā, par tiem nav jāveic Latvijas likumos paredzētie nodokļu maksājumi, kā arī ir faktiski neiespējami piedzīt naudas sodus par atsevišķiem pārkāpumiem ceļu satiksmē.

Ceļu satiksmes likuma 9.panta pirmā daļa nosaka, ka Latvijas teritorijā ceļu satiksmē atļauts izmantot reģistrētus transportlīdzekļus, kuru konstrukcija un tehniskais stāvoklis atbilst Latvijā obligāti piemērojamo standartu un normatīvu prasībām, attiecībā uz kuriem ir veikta sauszemes transportlīdzekļu īpašnieku civiltiesiskās atbildības obligātā apdrošināšana un kuriem ir dota atļauja piedalīties ceļu satiksmē.

Tādējādi, attiecībā uz Latvijā reģistrētu transportlīdzekli ir noteikti vairāki nosacījumi, kas neattiecas uz ārvalstī reģistrētu transportlīdzekli.

Saskaņā ar Ceļu satiksmes likuma 16.panta pirmajā daļā noteikto transportlīdzekļu valsts tehniskā apskate tiek veikta, lai kontrolētu transportlīdzekļu tehnisko stāvokli, kā arī lai aktualizētu transportlīdzekļu un to vadītāju valsts reģistru, atklātu meklēšanā esošos transportlīdzekļus un veiktu normatīvajos aktos noteiktās kontroles funkcijas, kas saistītas ar piedalīšanos ceļu satiksmē.

Tātad transportlīdzekļa valsts tehniskā apskate, kas regulāri ir jāveic Latvijā reģistrētam transportlīdzeklī, ietver sevī ne tikai tehniskā stāvokļa kontroli, bet arī transportlīdzekļu un to vadītāju valsts reģistra aktualizāciju, kas, savukārt ir viens no veidiem, kā novērst iespējamās nelikumīgas darbības ar transportlīdzekli, veicot tā aizturēšanu, ja transportlīdzeklis ir izsludināts meklēšanā vai ir radušās aizdomas par tā identifikācijas numura vai dokumentu viltojumiem. Attiecībā uz ārvalstī reģistrētu transportlīdzekli, kuram nav izsniegta atļauja piedalīties ceļu satiksmē Latvijā, šāda reģistra aktualizācija nenotiek un tas nozīmē, ka transportlīdzeklis, kurš ārvalstī ir izsludināts meklēšanā, var ilgstoši piedalīties ceļu satiksmē Latvijā, ja tā vadītājs neizdara pārkāpumus.

Tāpat sabiedrības drošības apdraudējumu vai vides piesārņojumu var radīt ārvalstī reģistrēts transportlīdzeklis, kurš tiek ilgstoši izmantots Latvijā, bet tā tehniskais stāvoklis neatbilst Latvijā obligāti piemērojamo standartu un normatīvu prasībām.

[2.2] Satiksmes ministrija norāda, ka MK Noteikumu Nr.1341 paredzētais termiņš transportlīdzekļa izmantošanai ceļu satiksmē (92 dienas) noteikts atbilstoši

termiņam, kas noteikts Ceļu satiksmes likuma 10.panta divi prim daļā, attiecībā uz nepieciešamību reģistrēt transportlīdzekli Latvijā. Minētais regulējums nav atšķirīgs Latvijas Republikas pilsoņiem un pastāvīgajiem iedzīvotājiem salīdzinājumā ar ārvalsts pilsoņiem un pastāvīgajiem iedzīvotājiem.

Pārsniedzot 92 dienu termiņu, transportlīdzeklis noteiktā kārtībā ir jāreģistrē Latvijā. Šāds nosacījums Ceļu satiksmes likumā ir jau kopš tā pieņemšanas 1997.gada 4.novembrī. Izmaksas, reģistrējot transportlīdzekli, ir dažādas, jo tās atkarīgas no vairākiem transportlīdzekļa parametriem, ko Latvijā nosaka nodokļu jomu regulējošie normatīvie akti, bet izmaksas nerezidentam ir tieši tādas pašas kā Latvijā rezidentam, kas reģistrē un ekspluatē transportlīdzekli Latvijā.

Attiecībā uz atļauju saņemšanu, lai Latvijas teritorijā varētu vadīt vieglo transportlīdzekli, normatīvajos aktos ir paredzētas atšķirības, jo regulējums par atļauju saņemšanu atbilstoši Ceļu satiksmes likuma 9.panta ceturtajai un sestajai daļai attiecināms uz Latvijas pilsoņiem, nepilsoņiem, kā arī personām, kas saņēmušas pastāvīgās uzturēšanās atļaujas.

Minētās atšķirības ir noteiktas, ņemot vērā, ka ir būtiski nodrošināt regulējuma mērķu, kas norādīti iepriekš, īstenošanu attiecībā uz personām, kuras ilgstoši uzturas Latvijas teritorijā un piedalās ceļu satiksmē.

Lai vieglajiem transportlīdzekļiem, kas ir reģistrēti Latvijas Republikā, izmantošanas noteikumi būtiski neatšķirtos no ārvalstīs reģistrēto vieglo transportlīdzekļu izmantošanas nosacījumiem Latvijas Republikas rezidentiem, nepieciešams ierobežot šādu transportlīdzekļu izmantošanu, kas līdzīgi tiek darīts arī daudzās citās Eiropas Savienības dalībvalstīs.

[2.3] Satiksmes ministrija uzsver, ka MK Noteikumos Nr.1341 paredzētais neierobežo brīvu personu un darbaspēka kustību, bet ierobežo transportlīdzekļa izmantošanas laiku bez tā reģistrācijas Latvijā, attiecīgi neievērojot tā ekspluatācijai noteiktos nosacījumus, piemēram, prasības attiecībā uz tehnisko stāvokli, nodokļu samaksu, administratīvo atbildību, apdrošināšanu, utt., līdz ar to neveidojas pretruna ar Eiropas Savienības tiesisko regulējumu attiecībā uz brīvu personu un darbaspēka kustību vai dzīvesvietas izvēli.

Izstrādājot Ministru kabineta Noteikumus Nr.1341, VAS „Ceļu satiksmes direkcija” un Satiksmes ministrija iepazīnās un vērtēja arī citu Eiropas Savienības dalībvalstu pieredzi attiecībā uz ārvalstīs reģistrētu transportlīdzekļu izmantošanu ceļu satiksmē.

Persona, kura legāli uzturas Vācijā, var izmantot ceļu satiksmē citā Eiropas Savienības dalībvalstī reģistrētu transportlīdzekli, kas reģistrēts personas īpašumā, līdz brīdim, kamēr persona nav ieguvusi dzīvesvietu Vācijā. Šādai izmantošanai uz Vācijas ceļiem ir pagaidu raksturs, bet tā nedrīkst pārsniegt vienu gadu.

Ārvalstī reģistrēti transportlīdzekļi, kurus Īrijā ievēd Īrijas rezidenti, ir jāreģistrē 30 dienu laikā. Šīs prasības pārkāpums var novest pie papildus izmaksām, reģistrējot vai izvedot no valsts attiecīgo transportlīdzekli.

Polijā ievestu transportlīdzekli ir jāreģistrē 30 dienu laikā, ja to ir ievēdis Polijas rezidents. Minētais neattiecas uz nerezidentiem.

Igaunijā par reģistrējamu uzskata transportlīdzekli, kuru izmanto Igaunijas pilsonis vai pastāvīgais iedzīvotājs, vai juridiska persona, kas reģistrēta Igaunijā. Tāpat par reģistrējamu Igaunijā uzskata transportlīdzekli, kuru vairāk par gadu izmanto nerezidents vai ārvalstī reģistrēta juridiska persona.

Spānijā ārvalstī reģistrēti transportlīdzekļi var piedalīties ceļu satiksmē ne ilgāk par sešiem mēnešiem. Ja transportlīdzekļa īpašnieks ir ieguvis dzīvesvietu Spānijā, transportlīdzekļa reģistrācija jāveic viena mēneša laikā.

Ja Dānijas nerezidents dzīvo savā izcelsmes valstī, bet strādā Dānijā, viņam ir jāsaņem speciāla atļauja vadīt ārvalstī reģistrētu transportlīdzekli. Atļauja tiek izsniegta uz vienu gadu, ja darba līgums ir noslēgts uz gadu vai vairāk. Atļauja nav nepieciešama, ja Dānijas nerezidents vada ārvalstī reģistrētu transportlīdzekli Dānijā ne vairāk par 185 dienām. Ja persona apmetas uz dzīvi Dānijā, tai piederošais transportlīdzeklis ir jāatmuito un jāsamaksā transportlīdzekļa nodokļi 14 dienu laikā. Iebraucot Dānijā ar ārvalstī reģistrētu transportlīdzekli, persona var izvēlēties: lūgt atļauju vadīt savu transportlīdzekli Dānijā, nemaksājot reģistrācijas nodokli, lūgt atļauju no Dānijas ieņēmumu dienesta un maksāt ceturkšņa daļu no normāla transportlīdzekļa reģistrācijas nodokļa vai importēt transportlīdzekli un reģistrēt to ar Dānijas numura zīmēm. Arī atbildības jautājumi ir dažādi – no naudas soda līdz pat cietumsodam.

[2.4] MK Noteikumos Nr.1341 paredzētais attiecas uz vieglajiem transportlīdzekļiem. Komercedarbībā, galvenokārt, izmanto kravas transportlīdzekļus jeb komerctransportu, uz kuru neattiecas iepriekš minētie ierobežojumi, tādēļ jautājums par Latvijas Republikas pilsoņu un pastāvīgo iedzīvotāju tiesībām uz darbu Latvijas teritorijā pie ārvalstu darba devēja ar ārvalstīs reģistrētu transportlīdzekli ir teorētisks un var skart ļoti nelielu iedzīvotāju daļu. Satiksmes ministrijas rīcībā nav informācijas par šādām darba attiecībām. Eiropas Savienības ietvaros nostiprinātais vienlīdzības princips aizliedz piemērot atšķirīgu attieksmi arī darba tiesisko attiecību ietvaros, proti, nav pieļaujams diskriminēt citas valsts pilsoņus to pilsonības dēļ.

[2.5] Satiksmes ministrija atzīst, ka sabiedrības tiesību ierobežošanas jautājumu par Ceļu satiksmes likuma 9.panta ceturto daļu jau ir vērtējusi Satversmes tiesa, kas 2012.gada 30.janvārī pasludināja spriedumu, atzīstot, ka konkrētais īpašuma tiesību ierobežojums ir mazāks nekā sabiedrības ieguvums, līdz ar to tas ir ar leģitīmu mērķi un arī atbilstošs Latvijas Republikas Satversmei. Lai gan Satversmes tiesa ir vērtējusi atļauju principu kā tādu ar termiņu līdz trīs gadiem, Satiksmes ministrija uzskata, ka termiņa samazināšanai ārvalstīs reģistrēta vieglā automobiļa faktiskai izmantošanai Latvijā pamatojums ir analogisks un sabiedrības vienlīdzības princips konkrētajā gadījumā ir pārāks par indivīda tiesībām. Ceļu satiksmes likums jau daudzu gadu garumā nosaka, ka transportlīdzeklis, kas reģistrēts ārvalstīs, bet tiek izmantots Latvijā ilgāk par trim mēnešiem, ir reģistrējams Latvijā.

[3] Izvērtējot pārbaudes lietas Nr. 2014-11-26A materiālus, tiesībsargs secina: MK Noteikumu Nr.1341 3.punkta otrais teikums nosaka: „*Ceļu satiksmes likuma 9. panta piektās daļas 1. punktā minētajā gadījumā tiesības piedalīties ceļu satiksmē ir ne ilgāk kā 92 dienas gada laikā.*” Ceļu satiksmes likuma 9.panta ceturto daļu un piektās daļas 1.punkts noteic, ka personai, kura ir Latvijas pilsonis vai nepilsonis, kā arī tādai personai, kura ir saņēmusi Latvijā izdotu reģistrācijas apliecību, pastāvīgās uzturēšanās apliecību vai uzturēšanās atļauju, aizliegts Latvijā ceļu satiksmē vadīt ārvalstīs pastāvīgi reģistrētu vieglo automobili, izņemot (tostarp) gadījumā, ja persona vada vieglo automobili, ko iznomājis (izīrējis) ārvalstīs reģistrēts uzņēmējdarbības veicējs, kas nodarbojas ar autoiznomāšanu (autoizīrēšanu), un to transportlīdzekļa vadītājs apliecina ar transportlīdzekļa nomas (īres) līgumu un ārvalstīs izdotu transportlīdzekļa reģistrācijas apliecību, kurā kā īpašnieks (turētājs,

valdītājs) norādīts transportlīdzekļa iznomātājs (izīrētājs). Vienlīdz aizliegums izmantot ārvalstīs reģistrētu transportlīdzekli ilgāk par 92 dienām gadā noteikts arī ar MK Noteikumu Nr.1341 4.¹ punktu attiecībā uz Ceļu satiksmes likuma 9.panta piektās daļas 3., 4., 6., 7.punktā noteiktajiem gadījumiem. MK Noteikumu Nr.1341 aktuālās redakcijas pieņemšanas, tiesību akta projekta izstrādes nepieciešamība pamatota ar Latvijas Republikas Ministru prezidenta 2013.gada 8.augusta rezolūciju Nr.111-1/79, kurā Satiksmes ministrijai kopīgi ar Finanšu ministriju lūgts izvērtēt iespēju samazināt atļauju piešķiršanas termiņus Ceļu satiksmes likuma 9.panta piektās daļas 3., 4. un 6.punktā minētajos gadījumos, līdzšinējo trīs gadu vietā paredzot atļaujas piešķiršanas termiņu līdz četriem mēnešiem kalendārā gada ietvaros, kā arī izvērtēt iespēju noteikt saprātīgu termiņa robežu 9.panta piektās daļas 1.punktā minētajam gadījumam.³ Pirms grozījumu veikšanas MK Noteikumos Nr.1341 jau ir pastāvējis ierobežojums lietot ārzemēs reģistrētu transportlīdzekli, noteikts ar Ceļu satiksmes likuma 9.panta ceturto, piekto daļu.

Latvijas Republikas Satversmes tiesa 2012.gada 30.janvārī pasludinājusi spriedumu lietā Nr.2011-09-01 „Par ceļu satiksmes likuma 9.panta ceturtais daļas atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 91. un 105.pantam”. Konkrētajā lietā Satversmes tiesa ir vērtējusi īpašumtiesību ierobežojumu (Satversmes 105.panta ierobežojums no uzņēmēja interešu viedokļa), kā arī vienlīdzības principa pārkāpumu, kas veidojas personām nosakot ierobežojumu (aizliegumu) izmantot ārvalstīs reģistrētus transportlīdzekļus Latvijas Republikā. Satversmes tiesa atzinusi Ceļu satiksmes likuma 9.panta ceturto daļu par atbilstošu Satversmes 91., 105.pantam. Ministru kabineta Noteikumi Nr.1341 izdoti saskaņā ar Ceļu satiksmes likuma 9.panta sesto daļu, nosaka gadījumus un kārtību, kādā Ceļu satiksmes drošības direkcija Ceļu satiksmes likuma 9.panta ceturtajā daļā minētajām personām piešķir un anulē atļauju piedalīties ceļu satiksmē. MK Noteikumu Nr.1341 3.punkta otrajā teikumā, 4.¹ punktā noteiktais ierobežojums piedalīties ceļu satiksmē ar ārvalstī reģistrētu transportlīdzekli vairāk kā 92 dienas gadā nosaka, precizē Ceļu satiksmes likuma 9.panta ceturtais daļas noteikumus, nosakot laika aizliegumu Ceļu satiksmes likuma 9.panta piektajā daļā noteiktajiem gadījumiem, kuros atļauts vadīt ārvalstīs pastāvīgi reģistrētu vieglo automobili. Tiesībsargs secina, ka konkrētajā lietā, atšķirībā no Satversmes tiesas lietā Nr.2011-09-01 izvērtētā gadījuma, vērsušās personas – darbinieki – nevis uzņēmējdarbības veicējs(-i), darba devēji, lūdzot pārbaudīt ierobežojuma lietot ārvalstī reģistrētu transportlīdzekli ne ilgāk kā 92 dienas gadā atbilstību citām Satversmes tiesību normām.

Satversmes tiesa ir norādījusi, ka Satversme ir vienots veselums, un tajā ietvertās tiesību normas ir savstarpēji cieši saistītas. Lai pilnīgāk un objektīvāk varētu noskaidrot atsevišķu Satversmes normu saturu, tās interpretējamās kopsakarā ar citām Satversmes normām.⁴ Satversmes vienotības princips liedz atsevišķu konstitucionālo normu iztulkot atrauti no citām Satversmes normām, jo Satversme kā vienots dokuments ietekmē katras atsevišķas normas tvērumu un saturu.⁵ Satversmes tiesa norādījusi, ka gadījumos, kad ir šaubas par Satversmē ietverto cilvēktiesību normu

³ Ministru kabineta noteikumu projekta Grozījumi Ministru kabineta 2009.gada 24.novembra noteikumos Nr.1341 „Kārtība, kādā piešķir un anulē atļauju piedalīties ceļu satiksmē ar ārvalstīs pastāvīgi reģistrētu vieglo automobili” sākotnējās ietekmes novērtējuma ziņojums (anotācija)

⁴ Satversmes tiesas 2005. gada 16. decembra spriedums lietā Nr. 2005-12-0103. Secinājumu daļa, 13. punkts

⁵ Satversmes tiesas 2006.gada 16.oktobra spriedums lietā Nr.2006-05-01. Secinājumu daļa, 16.punkts

saturu, tās tulkojamas pēc iespējas atbilstoši interpretācijai, kāda tiek lietota starptautisko cilvēktiesību normu praksē.⁶

Pārbaudes lietas ietvaros tiesībsargam lūgts izvērtēt MK Noteikumu Nr.1341 3.punkta otrajā teikumā, 4.¹ punktā noteiktā ierobežojuma, lietot ārvalstī reģistrētu transportlīdzekli Latvijas teritorijā ilgāk par 92 dienām, atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 91., 97., 98., 106. pantam

[3.1] *MK Noteikumu Nr.1341 3.punkta otrajā teikumā, 4.¹ punktā noteiktā ierobežojuma atbilstība Satversmes 91.pantam*

Satversmes tiesa lietā Nr.2011-09-01 ir izvērtējusi Ceļu satiksmes likuma 9.panta ceturtais daļas atbilstību Satversmes 91.panta pirmajā teikumā noteiktajam (vienlīdzības principam). Satversmes tiesas lietā Nr.2011-09-01 pieteikuma iesniedzēja kā salīdzināmās grupas bija norādījusi visus transportlīdzekļu lietotājus un īpašniekus, kuri pastāvīgi lieto savus transportlīdzekļus ceļu satiksmē Latvijas teritorijā. Satversmes tiesa secinājusi, ka vienādos salīdzināmos apstākļos atrodas personas, kuras Latvijas teritorijā ceļu satiksmē izmanto ārvalstīs pastāvīgi reģistrētu vieglo automobili un personas, kuras Latvijas teritorijā ceļu satiksmē izmanto Latvijas Republikā pastāvīgi reģistrētu vieglo automobili. Tāpat, Satversmes tiesa atzinusi, ka Ceļu satiksmes likuma 9.panta ceturtais daļa paredz atšķirīgu attieksmi pret abām salīdzināmajām personu grupām. Apstrīdētajā normā noteiktajai atšķirīgajai attieksmei pret personu grupām ir objektīvs un saprātīgs pamats, un tā nepārkāpj Satversmes 91.panta pirmajā teikumā ietvertu vienlīdzības principu.

Satversmes 91.pants noteic, ka *“visi cilvēki Latvijā ir vienlīdzīgi likuma un tiesas priekšā. Cilvēka tiesības tiek īstenotas bez jebkādas diskriminācijas.”* Satversmes 91.pants sastāv no diviem teikumiem. Satversmes tiesa norādījusi, ka Satversmes 91.panta pirmajā teikumā nostiprinātajam vienlīdzības principam ir jāgarantē vienotas tiesiskās kārtības pastāvēšana. Proti, tā uzdevums ir nodrošināt, lai tiktu īstenota tāda tiesiskas valsts prasība kā likuma aptveroša ietekme uz visām personām un lai likums tiktu piemērots bez jebkādam privilēģijām. Tas arī garantē likuma pilnīgu iedarbību, tā piemērošanas objektivitāti un bezkaislību, kā arī to, ka nevienam nav ļauts neievērot likuma priekšrakstus⁷. Satversmes 91.panta otrais teikums nosauc vienlīdzības principa palīgelementu – diskriminācijas aizliegumu. Lai secinātu, ka pārkāpts Satversmes 91. panta otrais teikums, nepieciešams konstatēt, ka vienlīdzības principa visaptverošo piemērošanu bez pienācīga valsts rīcības attaisnojuma ierobežo kritērijs, kura izmantošana ir pretrunā ar demokrātiskas un tiesiskas valsts pamatideju, mūsdienu pilsoniskajā sabiedrībā dominējošajiem mērķiem un ideāliem.⁸ Satversmes tiesa norādījusi uz Eiropas Cilvēktiesību tiesas sniegto interpretāciju par diskriminācijas aizliegumu - diskriminācija nozīmē vispārējus gadījumus, kuros persona vai personu grupa bez pietiekama pamatojuma tiek nostādīta mazāk labvēlīgā stāvoklī nekā cita persona vai personu grupa, pat ja Eiropas Cilvēktiesību konvencija nepieprasa labvēlīgāku apiešanos.⁹ Satversmes tiesa norādījusi: kā vairākkārt uzsvērts Eiropas Cilvēktiesību tiesas praksē, Eiropas Cilvēktiesību konvencijas 14.pants pret diskriminējošu atšķirīgu attieksmi aizsargā

⁶ Satversmes tiesas 2000. gada 30. augusta spriedums lietā Nr. 2000-03-01. Secinājumu daļas 5. punkts

⁷ Satversmes tiesas 2013.gada 19.decembra spriedums lietā Nr.2013-09-01. Secinājumu daļa, 7.punkts

⁸ Satversmes tiesas 2005.gada 14.septembra spriedums lietā Nr.2005-02-0106. Secinājumu daļa, 9.2.punkts

⁹ Abdulaziz, Cabales and Balkandali v. the United Kingdom judgment of 28 May 1985, Series A no. 94, p. 39, para. 82.

personas, kas atrodas analogos un salīdzināmos apstākļos. Eiropas Cilvēktiesību konvencijas 14.panta izpratnē atšķirīga attieksme ir diskriminējoša, ja tai nav objektīva un saprātīga pamatojuma, respektīvi, ja šāda attieksme nav vērsta uz likumīga mērķa sasniegšanu vai arī nepastāv saprātīgs samērīgums starp pielietotiem līdzekļiem un sasniedzamo likumīgo mērķi.¹⁰

No iesniegumos norādītā secināms, ka salīdzinātas ir tikušas visas personas, Eiropas Savienības pilsoņi, kuri strādā pie ārvalstī reģistrēta darba devēja un izmanto darba devēja īpašumā esošo vieglo transportlīdzekli darba vajadzībām ilgāk par 92 dienām gadā Latvijas teritorijā. Atbilstoši iepriekš minētajam, salīdzināšanai nododamas grupas:

- 1) Personas, kuras ir Latvijas pilsoņi vai nepilsoņi, kā arī personas, kuras ir saņēmušas Latvijā izdotas reģistrācijas apliecības, pastāvīgās uzturēšanās apliecības vai uzturēšanās atļaujas, un ilgāk par 92 gadā Latvijas teritorijā pārvietojas ar Latvijā reģistrētiem transportlīdzekļiem;
- 2) Personas, kuras ir Latvijas pilsoņi vai nepilsoņi, kā arī personas, kuras ir saņēmušas Latvijā izdotas reģistrācijas apliecības, pastāvīgās uzturēšanās apliecības vai uzturēšanās atļaujas, un ilgāk par 92 gadā Latvijas teritorijā pārvietojas ar ārvalstī reģistrētiem transportlīdzekļiem;
- 3) Ārzemnieki, Eiropas Savienības pilsoņi, kuri nav reģistrējušās Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldē, un ilgāk par 92 gadā Latvijas teritorijā pārvietojas ar ārvalstī reģistrētiem transportlīdzekļiem.

Ceļu satiksmes likuma 9.panta ceturrtā daļa nosauc personas, kurām aizliegts Latvijas teritorijā ceļu satiksmē vadīt ārvalstīs pastāvīgi reģistrētu vieglo automobili. Šīs personas ir: Latvijas pilsoņi, Latvijas nepilsoņi, personas, kuras ir saņēmušas Latvijā izdotu reģistrācijas apliecību, pastāvīgās uzturēšanās apliecību vai uzturēšanās atļauju.

Ceļu satiksmes likuma 9.pantā noteiktie ierobežojumi vadīt ārvalstī reģistrētu transportlīdzekli Latvijas Republikā neattiecas uz visiem ārzemniekiem. Tomēr Ceļu satiksmes likuma 9.pants jāskata kopsakarā ar imigrācijas noteikumiem, ārzemnieku – Eiropas Savienības pilsoņu – tiesībām atrasties Latvijas teritorijā. Imigrācijas likuma 2.¹ panta otrā daļa nosaka: „*Kārtību, kādā Savienības pilsoņi un viņu ģimenes locekļi ieceļo un uzturas Latvijas Republikā, kā arī uzturēšanās ierobežojumus šīm personām nosaka Ministru kabinets*”. 2011.gada 30.augusta Ministru kabineta noteikumi Nr.675 „*Kārtība, kādā Savienības pilsoņi un viņu ģimenes locekļi ieceļo un uzturas Latvijas Republikā*” (turpmāk – MK Noteikumi Nr.675) nosaka kārtību, kādā Savienības pilsoņi un viņu ģimenes locekļi ieceļo un uzturas Latvijas Republikā, kā arī uzturēšanās ierobežojumus minētajām personām. MK Noteikumu Nr.675 16.punkts nosaka: „*Savienības pilsonis un viņa ģimenes loceklis ir tiesīgs ieceļot un uzturēties Latvijas Republikā līdz trim mēnešiem, skaitot no pirmās ieceļošanas dienas, ja viņam ir derīgs ceļošanas dokuments un viņš nerada faktiskus, attiecīgajā brīdī esošus un nopietnus draudus valsts drošībai, sabiedriskajai kārtībai vai sabiedrības veselībai.*” Gadījumus, ja Eiropas Savienības pilsonis un viņa ģimenes loceklis uzturas Latvijā ilgāk par trīs mēnešiem, regulē MK Noteikumu Nr.675 25.punkts: „*Ja Savienības pilsonis vēlas uzturēties Latvijas Republikā ilgāk par trim mēnešiem, skaitot no pirmās ieceļošanas dienas, viņš reģistrējas pārvaldē un saņem reģistrācijas apliecību*”.

¹⁰ Satversmes tiesas 1998.gada 30.aprīļa spriedums lietā Nr.09-(02)98. Secinājumu daļa, 9.punkts

Ja ārzemnieks, Eiropas Savienības pilsonis, Latvijā uzturas ilgāk par trīs mēnešiem, personai ir pienākums reģistrēties Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldē (turpmāk – Pārvalde), saņemot reģistrācijas apliecību. Reģistrējoties Pārvaldē, persona kļūst par Ceļu satiksmes likuma 9.panta ceturtajā daļā nosaukto tiesību subjektu, uz kuru attiecas ierobežojums izmantot ārvalstī reģistrētu transportlīdzekli Latvijas teritorijā – personai ir pienākums saņemt atļauju dalībai ceļu satiksmē, atbilstoši MK noteikumu Nr.1341 noteiktajam.

Tāpat, Ceļu satiksmes likumā atrodama tiesību norma, ar kuru ārzemniekiem, tai skaitā Eiropas Savienības pilsoņiem, aizliegts ar ārvalstī reģistrētu transportlīdzekli atrasties Latvijas teritorijā ilgāk par trīs mēnešiem. Saskaņā ar Ceļu satiksmes likuma 10.panta 1.² daļu, vieglie transportlīdzekļi, kuri Latvijā atrodas ilgāk par trim mēnešiem un piedalās ceļu satiksmē un kuru īpašnieki ir ārzemnieki vai ārvalstīs reģistrētas juridiskās personas (tiesībspējīgas personu apvienības), ir reģistrējami Latvijā.

Saskaņā ar imigrācijas noteikumiem, Ceļu satiksmes likumā un uz tā pamata izdotajos MK Noteikumos Nr.1341 noteikto ierobežojumu, pret visām personām ir līdzīgi nosacījumi (ierobežojumi) attiecībā uz ārvalstī reģistrētu transportlīdzekļu lietošanu Latvijas teritorijā. Uz visiem ārvalstī reģistrētiem transportlīdzekļiem attiecināms pienākums tos ne ilgāk kā pēc trīs mēnešu lietošanas Latvijas teritorijā reģistrēt Latvijas Republikā.

Tādējādi, pārbaudes lietā Nr.2014-11-26A Satversmes 91.panta izpratnē nepastāv atšķirīga attieksme pret salīdzinātajām personu grupām. MK Noteikumu Nr.1341 3.punkta otrajā teikumā, 4.¹ punktā noteiktais ierobežojums atbilst Satversmes 91.pantā noteiktajam.

[3.2] MK Noteikumu Nr.1341 3.punkta otrajā teikumā, 4.¹ punktā noteiktā ierobežojuma atbilstība Satversmes 97., 98.pantam

Satversmes tiesa nav izvērtējusi nevienu lietu, kas saistīta ar tiesību normas pārbaudi attiecībā uz Satversmes 97.pantā noteiktajām tiesībām. Attiecībā uz Satversmes 98.pantu, Satversmes tiesa ierosinājusi divas lietas par tiesību normas atbilstību Satversmes 98.pantam, no kurām vienā lietā pieņemts lēmums par tiesvedības izbeigšanu.¹¹

Satversmes 97.pants noteic: „*Ikvienam, kas likumīgi uzturas Latvijas teritorijā, ir tiesības brīvi pārvietoties un izvēlēties dzīvesvietu*”. Minētā Satversmes norma ietver pārvietošanās un dzīvesvietas izvēles brīvības principu. Tas sastāv no tiesībām uz brīvu pārvietošanos valsts teritorijā, kā arī personas tiesībām brīvi izvēlēties dzīvesvietu valstī. Satversmes 98.pants noteic: „*Ikvienam ir tiesības brīvi izbraukt no Latvijas. Ikviens, kam ir Latvijas pase, ārpus Latvijas atrodas valsts aizsardzībā, un viņam ir tiesības brīvi atgriezties Latvijā. Latvijas pilsoni nevar izdot ārvalstīm, izņemot Saeimas apstiprinātajos starptautiskajos līgumos paredzētos gadījumus, ja ar izdošanu netiek pārkāptas Satversmē noteiktās cilvēka pamattiesības.*” Tiesības izbraukt no valsts, atgriezties valstī noteiktas tiesību normas pirmajā, otrajā teikumā. Tiesību doktrīnā norādīts, ka Satversmes 98.pantā noteiktās tiesības ir nesaraucjami saistītas ar brīvas pārvietošanās un dzīvesvietas izvēles valsts iekšienē tiesībām, kas Latvijā ietvertas Satversmes 97.pantā.¹² Starptautiskajos cilvēktiesību dokumentos un

¹¹ Skat. Satversmes tiesas izskatītās lietas. Pieejams tiešsaistē: <http://www.satv.tiesa.gov.lv/?lang=1&mid=19>

¹² Autoru kolektīvs „Latvijas Republikas Satversmes komentāri. VIII nodaļa. Cilvēka pamattiesības” Rīga: Latvijas Vēstnesis, 2011., 290.lpp

citū valstu konstitūcijās tiesības izbraukt no valsts un atgriezties tajā, un tiesības brīvi pārvietoties un izvēlēties dzīvesvietu valsts teritorijā bieži ir neregulētas vienā un tajā pašā pantā.¹³

Ārvalstī reģistrēta transportlīdzekļa reģistrēšanas pienākums Latvijas Republikā neietilpst Satversmes 97. un 98.panta tvērumā. Satversmes 97., 98.pantā noteiktās ir pilsoniskās un politiskās tiesībās, kas saistītas ar indivīda – tiesību subjekta – pārvietošanās brīvību valsts teritorijā, izbraukšanu no valsts un tiesībām atgriezties valstī. Konkrētajā gadījumā iesniedzēji ir norādījuši, ka viņu pārvietošanās brīvību ierobežo pienākums reģistrēt Latvijas Republikā ārvalstī reģistrētu darba devēja (juridiskas personas) transportlīdzekli. Šāds pienākums neierobežo iesniedzēju pārvietošanās tiesības Latvijas Republikā, bet var ierobežot darba devēja īpašuma tiesības, kā arī uzņēmējdarbības un pakalpojumu sniegšanas brīvību visās Eiropas Savienības dalībvalstīs. Attiecībā uz darba ņēmējiem, šāds pienākums netieši var ierobežot brīvu darbaspēku kustību un darba ņēmēju tiesības strādāt jebkurā Eiropas Savienības dalībvalstī. Taču šīs tiesības satur ekonomisko tiesību elementus un ar šīm tiesībām nav saprotams Satversmes 97., 98.pantā garantētais, bet šo tiesību aizskārums jāvērtē Satversmes 106. panta – tiesību uz nodarbinātību – ietvaros.

[3.3] MK Noteikumu Nr.1341 3.punkta otrajā teikumā, 4.¹ punktā noteiktā ierobežojuma atbilstība Satversmes 106.pantam

Satversmes 106.pantā noteikts, ka „*ikvienam ir tiesības brīvi izvēlēties nodarbošanos un darbavietu atbilstoši savām spējām un kvalifikācijai. Piespiedu darbs ir aizliegts. Par piespiedu darbu netiek uzskatīta iesaistīšana katastrofū un to sekū likvidēšanā un nodarbināšana saskaņā ar tiesas nolēmumu*”. Tiesības uz nodarbošanās izvēli ir aizsargātas ar Satversmes 106.panta pirmo teikumu. Izvērtējot MK Noteikumu Nr.1341 3.punkta otrā teikuma, 4.¹ punkta atbilstību Satversmes 106.pantam, neatsverama nozīme ir Līgumā Par Eiropas Savienības darbību noteiktajām tiesībām, kā arī Eiropas Savienības Tiesas praksei attiecībā uz nolēmumiem par prejudiciālajiem jautājumiem saistībā ar Līgumā par Eiropas Savienības darbību noteiktā satura skaidrošanu. Caur Eiropas Savienības tiesībām, ņemot vērā jautājuma starptautisko elementu, iespējams konstatēt, vai personai, Eiropas Savienības tiesību izpratnē, uzliekot pienākumu reģistrēt transportlīdzekli Eiropas Savienības dalībvalstī, tiek ierobežotas viņas tiesības uz nodarbinātību.

Eiropas Savienībā tiesības uz nodarbinātību dalībvalstīs jeb darba ņēmēju pārvietošanās brīvību noteiktas Līguma Par Eiropas Savienības darbību 45.pantā (bijušais Eiropas Kopienu līguma (EKL) 39.pants). Līguma Par Eiropas Savienību preambulā norādīts, ka viens no Eiropas Savienības izveides mērķiem ir atvieglināt personu brīvu pārvietošanos, reizē nodrošinot savu tautu drošību un aizsargātību saskaņā ar Līguma Par Eiropas Savienību un Līguma Par Eiropas Savienības darbību noteikumiem, izveidojot telpu, kurā valda brīvība, drošība un tiesiskums. Līguma Par Eiropas Savienības darbību 45.panta 1.punkts nosaka: „*Savienībā nodrošina darba ņēmēju pārvietošanās brīvību*”. Minētās normas 2., 3.punkts nosauc, attiecīgi ar ko Līguma Par Eiropas Savienības darbību izpratnē saprot darba ņēmēju pārvietošanās brīvību un izņēmumus, ar kuriem ir ierobežojama darba ņēmēju pārvietošanās brīvība. Eiropas Komisijas mājaslapā norādīts, ka ar pārvietošanās brīvību Līguma Par Eiropas Savienības darbību 45.panta izpratnē saprot ES dalībvalstu pilsoņu tiesības meklēt

¹³ Turpat.

darbu citā ES dalībvalstī; strādāt tur, bez pienākuma saņemt īpašu darba atļauju; ar šādu nolūku tur uzturēties; palikt šajā valstī arī pēc darba attiecību beigām; saņemt tādu pašu attieksmi kā pret šīs valsts pilsoņiem jautājumos, kas saistīti ar darba pieejamību, darba apstākļiem, sociālajiem pabalstiem un nodokļu atvieglojumiem.¹⁴ Kā izriet no Līguma Par Eiropas Savienības darbību (turpmāk – LESD) 45.panta, tiesības uz pārvietošanās brīvību un nodarbošanās izvēli ir savstarpēji saistītas tiesības.

No Eiropas Savienības tiesībām ir izrietošs dalībvalsts pienākums ārzemniekiem, Eiropas Savienības pilsoņiem, sniegt tādas pašas tiesības uz pieeju darbam, kāda tā ir noteikta attiecīgās dalībvalsts pilsoņiem. Konkrētajā pārbaudes lietā izskatītajā gadījumā, kā secināts iepriekš, pēc rakstura ir noteikts līdzvērtīgs ierobežojums gan Ceļu satiksmes 9.panta ceturtajā daļā uzskaitītajām personām, gan ārzemniekiem – Eiropas Savienības pilsoņiem – pārvietoties pa Latvijas teritoriju ar ārvalstī reģistrētu transportlīdzekli.

Ārzemēs reģistrēta transportlīdzekļa reģistrācijas pienākums ir saistīts ar darba ņēmēju pārvietošanās brīvību. Šādam apgalvojumam par pamatu ir Eiropas Savienības Tiesas secinājumi. Eiropas Savienības Tiesa ir sniegusi vērtējumu par transportlīdzekļu lietošanu ārzemēs apvienotās lietās Claude Nadin, Nadin-Lux SA (C-151/04) un Jean-Pascal Durré (C-152/04)¹⁵. Minētajā lietā Eiropas Savienības Tiesa, tulkojot LESD (EKL), secinājusi, ka Līguma noteikumu attiecībā uz personu brīvu pārvietošanos mērķis ir atvieglot Kopienas pilsoņu visu veidu profesionālās darbības veikšanu visā Kopienas teritorijā, un tie aizliedz tādus pasākumus, kuri var radīt mazāk labvēlīgus apstākļus šiem pilsoņiem, kad tie vēlas veikt saimniecisku darbību citas dalībvalsts teritorijā (skat. 2005. gada 15. septembra spriedumu lietā C-464/02 Komisija/Dānija, Krājums, I-7929. lpp., 34. punkts un tajā minētā judikatūra). Tādējādi tiesību normas, kas nepieļauj vai attur dalībvalsts pilsoni atstāt savu izcelsmes valsti, lai izmantotu tiesības brīvi pārvietoties, ir šķērslis šīs brīvības izmantošanai, pat ja tās ir piemērojamas, neņemot vērā attiecīgo darba ņēmēju pilsonību (1995. gada 15. decembra spriedums lietā C-415/93 Bosman, Recueil, I-4921. lpp., 96. punkts, un iepriekš minētais spriedums lietā Komisija/Dānija, 35. punkts)¹⁶. Tādējādi, transportlīdzekļa reģistrācijas pienākums ir saistīts ar darba ņēmēju pārvietošanās brīvību, ietilpstot LESD 45.panta 1.punktā noteikto tiesību tvērumā.

Kā galvenais jautājums konkrētajā pārbaudes lietā, ir par to, vai ar Ministru Kabineta Noteikumu Nr.1341 3., 4.¹ punktā noteikto ierobežojumu Latvijas teritorijā lietot ārvalstī reģistrētu transportlīdzekli, ir ierobežotas personas Satversmes 106. pantā un, attiecīgi, no Eiropas Savienības tiesībām, LESD 45.pantā noteiktās tiesības.

Atbilde uz jautājumu atrodama Eiropas Savienības Tiesas lietā Eiropas Komisija pret Dānijas Karalisti¹⁷. Eiropas Savienības Tiesa spriedumā norādījusi, ka LESD noteikumu attiecībā uz personu brīvu pārvietošanos mērķis ir atvieglot Kopienas pilsoņu visa veidu profesionālās darbības veikšanu visā Kopienas teritorijā un tie aizliedz tādus pasākumus, kuri var radīt mazāk labvēlīgākus apstākļus šiem pilsoņiem, kad tie vēlas veikt saimniecisku darbību citas dalībvalsts teritorijā.

¹⁴ Pieejams tiešsaistē: <http://ec.europa.eu/social/main.jsp?langId=lv&catId=457>

¹⁵ Eiropas Savienības Tiesas 2005.gada 15.decembra spriedums (pirmā palāta) apvienotās lietās C-151/04 un C-152/04

¹⁶ Eiropas Savienības Tiesas 2005.gada 15.decembra spriedums (pirmā palāta) apvienotās lietās C-151/04 un C-152/04, 34., 35.punkts

¹⁷ Eiropas Savienības Tiesas 2005.gada 15.septembra spriedums (pirmā palāta) lietā C-464/02 Eiropas Komisija pret Dānijas Karalisti

Noteikumi, kas traucē vai attur kādas dalībvalsts pilsoni atstāt savu izcelsmes valsti, lai īstenotu savas tiesības uz brīvu pārvietošanos, tādējādi ir šīs brīvības ierobežojums, pat ja tie ir piemērojami neatkarīgi no attiecīgo darba ņēmēju pilsonības.¹⁸ Tāpat Eiropas Savienības tiesa norādījusi, ka, lai noteikumus uzskatītu par ierobežojošiem, tiem jābūt tādiem, no kuriem ir atkarīga darba ņēmēju piekļuve darba tirgum.¹⁹ Tādējādi, Eiropas Savienības Tiesas ieskatā, būtiski ir konstatēt, vai ar ierobežojumu pārvietoties ar ārvalstī reģistrētu transportlīdzekli, ir ierobežotas personas tiesības uz nodarbinātību.

Kā viens no Eiropas Savienības Tiesas vērtējuma apsvērumiem bija par to, ka personai paredzētais pienākums reģistrēt Dānijā uzņēmumam piederošu transportlīdzekli, ko citā dalībvalstī reģistrēts darba devējs nodevis darba ņēmēja rīcībā, var atturēt šo darba devēju pieņemt darbā darba ņēmēju tādā darbā, kas nav tā pamatnodarbošanās un tādējādi kavēt Dānijā dzīvojošu darba ņēmēju piekļuvi šādam darbam.²⁰ Eiropas Savienības Tiesa vērtēja papildus izdevumus, kas radīsies uzņēmumam, kurš nodarbinās Dānijas pilsoni Dānijā. Tiesa secinājusi, ka Dānijas noteiktais ārzemju transportlīdzekļu reģistrācijas pienākums atturēs pieņemt darbā Dānijā dzīvojošu darba ņēmēju, ar kuru saistītie izdevumi būs augstāki nekā izdevumi, kas saistīti ar darba ņēmēju, kurš nedzīvo šajā valstī.²¹

Tādējādi, Eiropas Savienības Tiesa ierobežojumu saskata caur salīdzināšanu, ņemot vērā, ka darba devējam ir izdevīgāk nodarbināt pie sevis personas ar konkrētu pilsonību, uz kurām neattiektos transportlīdzekļa reģistrēšanas pienākums.

Kā norādīts iepriekš, pret visām personām, kuras Latvijas Republikā pārvietojas ar ārvalstī reģistrētiem transportlīdzekļiem, ir līdzīgi ierobežojoši nosacījumi attiecībā uz transportlīdzekļa reģistrēšanas pienākumu. Darba devējam tiesiski nav izdevīguma nodarbināt personas, kuras nav uzskaitītas Ceļu satiksmes likuma 9.pantā, jo saskaņā ar Ceļu satiksmes likuma 10.panta 1.² daļu šo personu izmantotie transportlīdzekļi, kuri Latvijā atrodas ilgāk par trim mēnešiem un piedalās ceļu satiksmē, ir reģistrējami Latvijā.

Ārvalstī reģistrēta transportlīdzekļa reģistrēšanas pienākums Latvijas Republikā varētu atturēt darba ņēmējus meklēt darbu pie ārvalsts uzņēmuma. Tomēr neizdevīgums, jeb tiesību ierobežojums, Satversmes un LESD izpratnē veidojas darba devējam – nosacījumi, pārvietojoties darba vajadzībām Latvijas teritorijā – būs visiem darba ņēmējiem līdzīgi. Darba devējam, norīkojot darbiniekus veikt darba pienākumus Latvijas Republikā, nepieciešams rēķināties ar to, ka Latvijas normatīvajos aktos paredzēts ierobežojums pārvietoties ar ārvalstī reģistrētu transportlīdzekli ilgāk par trīs mēnešiem (92 dienām).

Pastāvošais regulējums, kas noteic pienākumu reģistrēt ārvalstī reģistrētu transportlīdzekli Latvijas Republikā, skar darba devēju intereses norīkot personas veikt darba pienākumus Latvijas valsts teritorijā. Tomēr transportlīdzekļu reģistrācijas pienākums attiecināms uz visiem darba devēju transportlīdzekļiem, neatkarīgi no darbinieka valstspiederības. Lai arī ārvalstī reģistrētā transportlīdzekļa reģistrēšana Latvijas Republikā apgrūtina darba devēja iespējas norīkot darbiniekus veikt pienākumus Latvijas Republikā, radot darba devējiem papildu finanšu slogu,

¹⁸ Eiropas Savienības Tiesas 2005.gada 15.septembra spriedums (pirmā palāta) lietā C-464/02 Eiropas Komisija pret Dānijas Karalisti, 34.-35.punkts

¹⁹ Turpat, 36.punkts

²⁰ Turpat, 46.punkts

²¹ Turpat, 48.punkts

tiesībsargs konkrētajā lietā nevērtē MK Noteikumu Nr.1341 3., 4.¹ punktā noteikto ierobežojumu no darba devēju, uzņēmēju interešu viedokļa.

Tiesībsargs norāda, ka Satversmes tiesa lietā Nr.2011-09-01 ir izvērtējusi uzņēmuma konstitucionālo sūdzību par Ceļu Satiksmes likuma 9.panta ceturtajā daļā noteiktā ierobežojuma atbilstību Satversmes 105.pantā ietvertajām tiesībām uz īpašumu. Taču Tiesībsargs vēlas vērst uzmanību uz to, ka MK Noteikumu Nr.1341 3., 4.¹ punktā noteiktais ierobežojums varētu nesamērīgi ierobežot Eiropas Savienības tiesību aktos, LESD noteiktās tiesības uz uzņēmējdarbības un pakalpojumu sniegšanas brīvību. Kā iespējamā darba devēja rīcība, lai pārbaudītu MK Noteikumu Nr.1341 3., 4.¹ punktā noteikto ierobežojumu atbilstību LESD, būtu administratīvā akta, kas paredz transportlīdzekļa īpašnieka sodīšanu par Latvijā neregistrētu transportlīdzekļu lietošanu, pārsūdzēšana vispārējās jurisdikcijas tiesā, norādot uz MK Noteikumu Nr.1341 3., 4.¹ punktā noteiktā pienākuma neatbilstību LESD noteiktajam.

Taču attiecībā uz darba ņēmēju piekļuvi darba tirgum, **tiesībsargs nav konstatējis Satversmes 106.pantā noteikto tiesību ierobežojumu.** Šāds ierobežojums varētu rasties vienīgi gadījumā, ja darba devējs, nevēloties reģistrēt transportlīdzekli Latvijas Republikā, ik pēc trīs mēnešiem (92 dienām), uzteiktu darba līgumu darbiniekam. No darba tiesisko aizsardzības viedokļa šāda darba devēja rīcība ir aizliegta, varētu tikt tulkota kā diskriminācijas pārkāpums, uzsakot darba tiesiskās attiecības ar darbinieku personas valstspiederības dēļ. Tādējādi, darba devējam nav likumīga iespēja izvairīties no transportlīdzekļa reģistrācijas Latvijā, ja darba devējs ir nodevis ārvalstī reģistrētu transportlīdzekli lietošanai darbiniekam Latvijas Republikā, kā arī darba devējam nav tiesību uzteikt darba līgumu ar darba devēju, pamatojoties uz nevēlēšanos reģistrēt transportlīdzekli Latvijā.

Izrietoši, tiesībsargs secina, ka **MK Noteikumu Nr.1341 3., 4.¹ punktā noteiktais ierobežojums lietot ārvalstī reģistrētu transportlīdzekli Ceļu Satiksmes likuma 9.panta ceturtajā daļā nosauktajām personām neietilpst Satversmes 97., 98.pantā noteikto tiesību tvērumā un nepārkāpj Satversmes 106.pantā noteiktās tiesības.**

[4] Tiesībsarga ieskatā, lai arī nacionāli regulējums nav atzīstams par prettiesisku, un tālākā izvērtēšana nav tiesībsarga kompetencē, ir saskatāmi vairāki būtiski apsvērumi, kuri kavē Eiropas vienotā tirgus pastāvēšanu – preču, pakalpojumu un naudas aprite un cilvēku pārvietošanos.

Šobrīd pastāvošais valsts noteiktais regulējums rada situāciju, kur personām, darba ņēmējiem un darba devējiem ir apgrūtināta darba tiesisko attiecību pastāvēšana, preču un pakalpojumu sniegšana, ja preces un pakalpojumus, jeb darba pienākumus ir nepieciešams veikt Latvijas teritorijā. Tāpat, lai arī ir noteikts aizliegums izmantot ārvalstī reģistrētu transportlīdzekli ilgāk par trīs mēnešiem (92dienām) visām Ceļu Satiksmes likumā nosauktajām personām, neatkarīgi no valstspiederības un tiesiskās saistības, ar MK Noteikumu Nr.1341 nav novērsts, ka būs negodprātīgi darba devēji un darbinieki, kuri lietos ārvalstī reģistrētu transportlīdzekli ilgāk par trīs mēnešiem, nepildot Ceļu satiksmes likuma 10.panta 1.² daļā noteiktās prasības. Tiesībsargs sniedz viedokli, ka **atbildīgajām institūcijām jānodrošina, lai ne tikai tiesiski, bet faktiski ar kontroles mehānismu būtu panākams, ka visi transportlīdzekļu īpašnieki reģistrē savus transportlīdzekļus Latvijā pēc tam, kad transportlīdzeklis ilgāk par trīs mēnešiem atrodas Latvijas teritorijā.**

Tāpat, piekrītot, ka atsevišķas dalībvalstis, kuras Satiksmes ministrija nosaukusi Satiksmes ministrijas Vēstulē (2.3.punktā) ir noteikušas ierobežojumus ārvalstī reģistrētu transportlīdzekļu lietošanai attiecīgās dalībvalsts teritorijā, tiesībsargs uzskata vienota regulējuma trūkumu par aktuālu problēmu.

Tiesībsargs norāda, ka Eiropas Komisija 2012.gada 4.aprīlī nākusi klajā ar ierosinājumu regulai par transportlīdzekļu, kas reģistrēti Eiropas Savienības dalībvalsts vienotajā tirgū pārvietošanu.²² Minētajā dokumentā norādīts, ka transportlīdzekļa reģistrācija ir izcelta kā viena no 20 Eiropas Savienības vienotajā tirgū pastāvošajām problēmām. Eiropas Komisija paziņoja, ka tā ir apņēmusies risināt problēmu, atvieglojot transportlīdzekļu reģistrēšanu dalībvalstīs. Pienākums reģistrēt ārvalstī reģistrētu transportlīdzekli dalībvalstī jau vairākus gadus ir pamats sūdzībām un tiesvedībai. Transportlīdzekļu reģistrācija negatīvi ietekmē (ierobežo) preču un pakalpojumu brīvu kustību, pārvietošanās brīvību. Pienākums reģistrēt transportlīdzekli vairākās dalībvalstīs, kas izriet no pastāvīgas pārvietošanās pa dalībvalstīm, ir viena no būtiskajām problēmām. Otrā problēma ir reģistrācijas procedūra, kura ir apgrūtināta un laikietilpīga. Eiropas Savienības pilsoņi un komersanti katru gadu pārvieto vairāk nekā 3,5 miljonus transportlīdzekļu no vienas ES dalībvalsts uz citu dalībvalsti. Pārvietošana, reģistrējot transportlīdzekli citā dalībvalstī, ir apgrūtināta – tā aizņem vidēji 5 nedēļas un rada finansiālo slogu, vidēji 400 *euro*.²³ Eiropas Savienības līmenī tiek diskutēts par vienotas reģistrācijas procedūras un reģistrācijas atzīšanas principa ieviešanu dalībvalstu teritorijā.

Latvijas Republikas nacionālais regulējums nav vērsts uz Eiropas Savienības vienoto interešu un principu ievērošanu. Nacionālajam regulējumam ir jātiecas tikt harmonizētam ar citu dalībvalstu nacionālo regulējumu, Eiropas Savienības tiesību avotos, tai skaitā rekomendācijās un priekšlikumos noteikto. Ņemot vērā minēto, **Tiesībsargs uzskata, ka Satiksmes ministrijai ir jāizmanto visus tās rīcībā esošos mehānismus, lai vērstu Eiropas Parlamenta un Komisijas un uzmanību uz vienota regulējuma nepieciešamību.**

Tiesībsarga likuma 25.panta pirmā daļa noteic, ka tiesībsargs pārbaudes lietu pabeidz ar lietā iesaistīto personu izlīgumu vai tiesībsarga atzinumu. Tiesībsargs secina, ka **MK Noteikumu Nr.1341 3. punkta otrajā teikumā, 4.¹ punktā noteiktais ierobežojums izmantot ārvalstī reģistrētu transportlīdzekli ne ilgāk kā 92 dienas gadā atbilst Satversmes 91.pantā noteiktajam, neietilpst Satversmes 97., 98.pantā noteikto tiesību tvērumā, un nepārkāpj Satversmes 106.pantā noteiktās tiesības.**

Tiesībsargs pabeidz pārbaudes lietu Nr.2014-11-26A.

Ar cieņu
tiesībsargs

J.Jansons

Upmacis, Kučs, Bērziņa 67686768

²² Proposal for a regulation of the European Parliament and of the Council simplifying the transfer of motor vehicles registered in another Member State within the Single Market. Pieejams tiešsaistē: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2012:0164:FIN:EN:PDF>

²³ Commission slashes unnecessary burden for registering a car in another Member State, Press release. Pieejams tiešsaistē: http://europa.eu/rapid/press-release_IP-12-349_en.htm?locale=en.